

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IX No. 35
26 AUGUST 1928

În acest număr: Orientări în politica externă de *Alexandru Hodoș*; Căntec
poezie de *Emil Isac*; Convex și concav de *I. Agârbiceanu*;
Partidele politice și problema minoritară de *Iosif Iacob*; Reforma învățământului se-
cundar de *N. G. Musicescu*; Ofensiva distrugerii de *D. I. Cucu*; Triumful personali-
tății de *Ion Balint*; Cronica politică: Consecințe firești de *D. Moldovanu*; Gazeta ri-
mătă; Pe ambele fețe de *Olimpiu Fașada*; Insemnări: Dreptate Ardealului, Parodia le-
gitimistă, Atenții oficiale, Teatrul din Cluj, Comemorări în familie, Specialiștii liberali,
Visele în demența precoce, etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. N. IORGA No. 2

UN EXEMPLAR 10 lei

Țara Noastră

Orientări în politica externă

În plină vacanță politică, stând în brațe cu subiectele reportajului căzut în stare de catalepsie, gazetele zilnice refuză să înregistreze, alături de procesul fraudelor petrolifere dela Dâmbovița, evenimentul de căpetenie al acestor săptămâni de pașnică și indiferentă așteptare. Nimeni nu ne informează asupra tratativelor noastre cu Germania. Mai multe știri avcam, prin telegrafia fără fir, dela generalul Nobile, pe vremea când nenorocosul explorator al ghețurilor polare aștepta, pe banchiza plutitoare, minunea care să-l mântuiască din dezolarea deșerturilor albe. Ce se întâmplă la Berlin? Guvernul actual a trimis, după câte știm, spre capitala Reichului, o expediție bine echipată de specialiști financiari, despre a cărei soartă n'am primit, până acum, nicio veste. Așteptăm, cu oarecari emoții, revenirea curagioșilor exploratori; dar tare ne este teamă, că se vor întoace fără niciun rezultat.

Partidul liberal, care mai poartă încă răspunderea treburilor publice în România, se găsește, de câțva timp, într-o poziție foarte ciudată. O nemiloasă întorsătură a sorții îl împinge pe drumuri, pe cari până deunăzi le socotea impracticabile.

Dușmanii înviersunați de ieri ai capitalului străin bat la toate porțile Europei în căutarea unui împrumut. Adversarii intratabili ai unei emisiuni monetare se opintesc să spargă plafonul Băncii Naționale. Partizanii înfocați ai revalorizării pregătesc pe brânci proiectele de stabilizare a leului. Teoreticienii convinși ai orientării politicii noastre externe într-o singură direcție sunt gata să se împartă astăzi în zeci de părți de-odată, în căutarea succesului, pe care socoteau că-l au în buzunar. (Buzunarul, în cazul dat, nu e numai o metaforă.) Intransigenții, cari nu voiau să dea altădată nimic, sunt gata acum să ofere totul.

Greșii sunt pedepsiți mai totdeauna pe acolo pe unde au păcătuit. D. Vintilă Brătianu, fanaticul defractor al concepțiilor pe care le urmează astăzi, se crede, desigur, pe calea Damascului. În realitate, se găsește înaintea Canossei...

Dacă am judeca cu răutate situația în care se zbate preocupatul președinte al Consiliului, am avea destule motive de diabolică satisfacție. Subt conducerea d-lui Vintilă Brătianu, partidul liberal se vede silit să recurgă, rând pe rând, la toate metodele, cari, în mâinile adversarilor, i se păreau odinioară edioase. S'a declarat, alfădată, când uneltea în opoziție, pentru cea mai deplină libertate a presei. Ceeace nu l'a împiedicat, odată instalat la putere, să pună în funcțiune creionul roșu al cenzurei. A respins, palpitând de indignare, ideia unei lichidări a socotelilor rămase de pe urma războiului nostru cu Germania. În clipa aceasta, trimișii săi stau la tocmeală cu bancherii de pe malurile Spreei. Cu o singură deosebire, care nu ne bucură de loc, fiindcă efectele ei se experimentează pe spinarea țării: d. Vintilă Brătianu nu tratează în condițiuni *mai avantajoase* decât începuseră s'o facă adversarii săi, pe vremea când erau atât de aspru înfieraiți pentru această îndrăzneală!

Politica externă a trecutului minister prezidat de d. general Averescu n'a adus nicio schimbare în raporturile României cu foștii aliați, în tovarășia cărora am sângerat pentru înfăptuirea unității noastre politice. Cu perfecta sa loialitate, pe care rivalii politici i-au transformat-o mai degrabă într'o slăbiciune, decât să i-o conteste, președintele partidului poporului a fost cel dintâi (să nu zicem și singurul) șef de guvern, care a proclamat, pe deasupra rivalităților dintre partide, principiul continuității în rezolvarea marilor probleme ale vieții naționale. Partidul liberal, stăpânit de pasiunea omnipotenței sale, și-a închipuit că se poate sustrage dela această îndatorire, disprețuind cu o imprudentă semeție jaloanele fixate în această privință de predecesorii săi. Partidul poporului n'a căzut, însă, în aceeaș greșală. Niciuna din directivele urmărite în ultima cărmuire de patru ani a răposatului Ion I. C. Brătianu n'a fost părăsită de guvernul care i-a urmat. Dovadă, că tratatul de alianță cu Franța, pe care Ion I. C. Brătianu nu mai avusese timp să-l iscălească în primăvara anului 1926 ca prim-ministru, a fost semnat, câteva luni mai târziu, în aceeaș calitate, de d. general Averescu.

Continuitatea nu poate să însemne, însă, *anchilozare*. Acestea sunt două noțiuni potrivnice. De aceea, păstrând legăturile câștigate dincolo de hotare, — și veghiând ca nicio neînțelegere să nu le tulbure, — fostul guvern al partidului poporului s'a străduit să deschidă pe seama politicii noastre externe perspective din ce în ce mai cuprinzătoare, lărgind cercul bunelor noastre raporturi cu străinătatea. Punctul de plecare al acestui fel de a înțelege rolul României în concertul popoarelor Europei se sprijinea pe temelia unei judecăți foarte clare, de o impecabilă onestitate. După dobândirea libertății sale etnice, pe urma unui război, pe care nu ea l'a provocat, România a redevenit, fără nici o sforțare, un factor de ordine și de progres în aceeaș parte

a Continentului. Dorind, deci, printr'o justă înțelegere a intereselor noastre, să întreținem relații pașnice și normale cu toate țările, — chiar cu foștii noștri inamici, — era firesc să căutăm a lichida cât mai repede toate litigiile existente, ușurând astfel calea depliniei noastre consolidări. Aveam drept călăuză o strămoșească rețetă latină: *clara pacta, boni amici*. Prietenia bună se întemeiază pe socoteli lămurite.

Așa se explică graba, cu care d. general Averescu a ținut să limpezească, din primul ceas al venirii sale la cârma țării, raporturile cu guvernul din Roma, rezolvând problema datoriilor noastre în Italia și încheiând o convenție comercială, sortită să activeze în foarte scurtă vreme comerțul exterior al României. Partidul poporului a fost crunt atacat pentru acest început de realizare a politicei sale în străinătate. I s'au adus d-lui general Averescu diferite acuzații; ba că n'a apărat cu destulă energie (sau pricepere) cauza României; ba că, amețit de onorurile cu cari l'au copleșit (și l'au câștigat) guvernul italian, a dat prea mult și a obținut prea puțin; ba că, punând un preț exagerat pe câteva făgăduieli vagi, a contractat angajamente împovăra-toare pentru țară... Ce nu s'a spus? Cu toate acestea, rezultatele s'au văzut. Nimeni n'a putut să arate cu ce a fost păgubită România. În schimb, a urmat ratificarea actului prin care se recunoaște unirea Basarabiei. Iar acum în urmă, ostent de goana sa inutilă după un mare împrumut pe piața mondială, guvernul d-lui Vintilă Brătianu, — al aceluiaș d. Vintilă Brătianu, care tuna și fulgera împotriva înțelegerii cu Italia, — a fost fericit să accepte, deocamdată, avansul modest de 12 milioane dolari, oferit... de unde credeți? De la Roma!

Povestea negocierilor cu Germania ni se pare și mai instructivă, dacă se poate... Atacurile la adresa d-lui general Averescu au fost, pe frontul acesta, și mai violente. Fostul președinte al Consiliului e, după cum știți cu toții, omul lui Mackensen. De nenumărate ori s'a întâlnit, prin diferite colțuri ale Reichului, cu faimosul Ludendorff. Asemenea *rendez-vous*-uri tainice nu puteau să aibă decât un singur scop: vânzarea României! Gazetele partidului liberal și-au făcut imediat un punct de onoare din denunțarea acestor fără-de-legi. Deschideți colecția *Viitorului*, și veți vedea de câteori d. general Averescu a fost acuzat că trădează țara, fiindcă îndrăznise să conceapă, — ba chiar să pună în aplicare, — rezolvarea diferendelor noastre financiare cu Germania. (Acum, când solia dlui Vintilă Brătianu se plimbă pe trotuarele Berlinului, *Viitorul*, se înțelege, nici nu-și mai aduce aminte...)

Obstacolele în calea unei înțelegeri cu Germania sunt, însă, astăzi, mai numeroase decât acum un an jumătate. (Politica nu e, oare, o artă a prevederii?) Din ce trece timpul, problema devine tot mai complicată. D. Vintilă Brătianu ar fi avut posibilitatea încheierii unui acord în trecuta guvernare liberală. Era înainte de adoptarea planului Dawes, care a centralizat lichidarea despăgubirilor de război, și Germania ar fi fost foarte dispusă să încheie tranzacții cu toți creditorii ei. O ofertă precisă ni s'a făcut și nouă. Am refuzat-o. N'am vrut să ne tocim cu foștii noștri inamici. Era o înrădăcinată țena-

citare în temperamentul regretatului șef al partidului liberal, care, cu aceeași olimpică mândrie, nu acceptase să se tocmească nici cu foștii aliați. Mulțumită acestei intransigențe, la baza căreia nu tăgăduim că se găsea un patriotism adevărat, granița Banatului trece acum ceva mai la răsărit decât ar fi trecut, dacă nu adoptam la Conferința de pace cunoscuta politică a rezistenței. Această rigiditate ne-a păgubit și în tratativele cu Germania. Dacă d. Vintilă Brătianu ar fi presimțit desfășurarea ulterioară a evenimentelor, sau dacă, cel puțin, ar fi reușit să le înțeleagă *după* ce ele s'au produs, n'am fi ajuns unde suntem în clipa de față.

Nici astăzi, partidul liberal nu vrca să priceapă datoria pe care o are față de țară.

Nu simte d. Vintilă Brătianu, că e primit pretutindeni cu cele mai grele condițiuni? Nu vede, că silita sa convertire nu întâmpină nicărei crezare? Străinătatea știe foarte bine, că partidul liberal și-a condiționat rămânerea sa la putere de succesul aranjamentelor sale financiare. Străinătatea cunoaște setea de putere a acestui partid, care a dovedit în atâtea rânduri, că nu se ferește să impună țării orice jertfe pentru a-și putea menține supremația politică. Străinătatea așteaptă, deci, ca guvernul liberal să răscumpere continuarea stăpânirii sale pe prețul celor mai grele învoielii. Dar un *alt* guvern, care ar dovedi că are și mijloace proprii de a stăpâni situația internă, nu s'ar mai afla în acelaș impas. El ar trata cu totul pe alte baze. Ar avea mâinile complet libere. Soarta sa nefiind legată de reușita împrumutului în străinătate, el ar putea amâna această operație până la vremuri mai prielnice.

Acestea sunt concluziile, cari se desprind din examinarea liniștită a negocierilor noastre cu Germania. Partidul liberal culege roadele otrăvite ale greșitelor sale orientări în politica externă. Pentru ce trebuie să sufere țara de pe urma neprevederii sale, nu pătrundem.

ALEXANDRU HODOȘ

Cântec

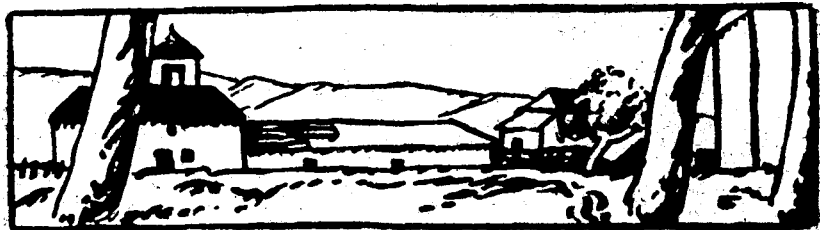
Te închid în sufletul meu
Ca floarea ce 'nchide parfumul.
In fine laud pe Dumnezeu,
Și tu-mi deschizi spre ceruri drumul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ființă, pe care nu te 'nșeleg,
Și care, totuș, ești ființa mea întreagă,
Cu durerile mele de mine aș vrea să te leg,
Și numai pofta de mine te leagă.

Aș spune că ești altarul meu,
Și simt că moartea-mi vei aduce.
— O, de ce nu te dă mie Dumnezeu,
Să te port la sân ca pe-o cruce.

EMIL ISAC

Convex și concav

S'a spus, că oamenii înzestrați cu prea multă sensibilitate, cu prea bogată fantazie, nu sunt buni și destoinici bărbați politici. Motivul ar fi structura lor sufletească însăși, care nu-i lasă să vadă, să pătrundă, în toată ființa ei, realitatea. Iar bărbatul politic lucrează în primul rând cu realitățile date, bine văzute, adânc părunse, și, în special, cu realitățile momentului dat.

Sensibili și visătorii, — se afirma, — trăesc de cele mai multe ori în afară de cadrele realităților date. Impresiunile coborâte în suflet din lumea incunjurătoare sunt potențate sau micșorate, în tot cazul diformate, de demonul excesivei sensibilități, pe care nu-l pot ținea în frâu. Iar din laboratorul intern al intelectului și al simțirii, ideile și sentimentele sunt luate pe dată în primire de fantazie, dându-le proporții cari nu mai corespund posibilităților de afirmare prin creație, sau de negare prin distrugere, imanente realității.

Ni se pare, că afirmația e numai în parte adevărată. Sensitivul sau visătorul nu poate fi un bun bărbat politic când e vorba de realizările de toate zilele, obicinuite, de trecerea în faptă a mărunțișurilor vieții. Și recunoaștem că ansamblul acestor mărunțișuri constituie o parte bună din viața publică precum și din cea individuală.

Inginerul constructor, după ale cărui planuri și devize s'a construit uriașa uzină, nu se va pricepe să scoată feliurile obiecte lucrate de mașină, ca și muncitorul specializat într-o anumite lucrare. Nu va avea nici paciența, nici timpul, să se schimbe în fiecare din sutele de muncitori specializați, — oameni cu simțul practic, a căror fantazie e ucisă pe fiecare clipă de uniformitatea lucrului ce fabrică. E foarte posibil, ca inginerul creator, dacă ar lua locul unui muncitor specializat, în scurtă vreme nu ar mai fi mulțumit cu obiectul produs, — deși iasă din mașina construită după gândul și calculele sale.

Dacă omul înzestrat cu prea multă sensibilitate și prea bogată fantazie nu e potrivit pentru micile realizări de toate zilele, el este însă, în cele mai multe cazuri, creatorul sensibilității colective, prin doctrina și idealul propovăduit de el și aprins de simțirea ca și de

fantazia lui. Și marile înfăptuiri politice nu sunt decât produsul unei astfel de sensibilități, cu substrat etic sau național.

Ca în toate domeniile vieții astfel și în realizările politice, drumurile mari, drumurile noi, nu sunt deschise de omul de duzină, foarte potrivit pentru micile înfăptuiri. Aceste mici realizări sunt toate situate în cadrele date de omul care se ridică peste semenii săi prin puterile sufletești, prin intelect, dar mai ales prin sensibilitatea și fantazia deosebită. Aceste două din urmă sunt însăși elementele puterii creatoare.

Iar marile realizări și în politică intră în domeniul creațiunii.

Nu există nicio contradicție între definirea bărbatului politic ca cetățean care lucrează cu realitățile date și între afirmația de mai sus, numai când e vorba de realizări, de înfăptuiri mărunte. Cel ce deschide drumuri noi în politică, cel ce, prin vestirea sa, creiază sensibilitatea colectivă, — singurul ogor roditor pentru nouile realizări, — nu pornește, e adevărat, dela realitățile date pentru a lucra cu ele. El simte, el întrezărește realitățile din viitor, pe care le cheamă, le așteaptă colectivitatea. Din instinct, din simțire mare, din idealul întrezărit, se creiază toate programele politice vii, pentru cari se înflăcărează mulțimile.

Cel ce a dat pentru alții, pentru nația sa, un astfel de program, care a știut să îl facă palpabil, cel care a tras brazdele de graniță, se poate întâmpla să poate să nu se priceapă în detaliu nici la administrație, nici la justiție, nici la finanțe. Dar el a făcut mai mult: a scos din neființă, a grăbit din viitor, o lume nouă care încântă; în ea încap, cu mica realizare în domeniul fiecăruia, milioanele de oameni; națiunea întreagă, cu râvna de a lucra după noua directivă, în cadrele noi.

Astfel sensitivii și fantaiștii, marile suflete arzătoare cari trec prin viață neînțeleși, luați în răs de cei ce se cred dotați cu simțul practic al victorii, sau chiar și îl au, — nu s'atât de incompatibili cu activitatea politică pe cât se crede de obicei. Multă pleavă electorală s'a aruncat totdeauna în ochii mulțimii de cei cu spirit practic, îmblătind spice seci în cari credeau că sunt grăunțe din învățătura și idealul câte unui spirit arzător, ostracizat de politică.

Totuși, după opinia curentă nici savanții, nici poeții, nici marii propovăduitori, — spiritele creatoare — nu sunt elemente proprii politice. De câte ori nu auzim și la noi: — „Cum să mergi după Cutare, domnule? Nu-l vezi că-i un om cu capu'n nori, un fel de nebun? Cu el să te apuci de realizări? Dă cu piciorul și varsă șuștarul când e plin! Vede printr'o oglindă convexă, ori prin una concavă“.

* * *

Ar urma, deci, după această opinie curentă că om politic nu poate fi decât cel ce vede realitățile date și știe lucra cu ele. Cetățeanul care nu vede exagerat, nici în bine nici în rău; omul care nu privește nici prin oglinda concavă nici prin cea conexă. Cetățeanul

calculat la gând, la vorbă, dar mai ales la faptă. Unul care cunoaște o singură interpretare a realităților date, a fenomenelor din viața publică: pe cea corespunzătoare realității. Bărbatul care fie că privește între granițele țării sale, fie că-și aruncă ochii peste frontiere, nu se lasă dus nici de sentiment, nici de fantăzie, cu atât mai puțin de patimă, așa încât, spunând un cuvânt, acela reprezintă adevărul, realitatea, și poți să-l urmezi fără primejdia de a fi înșelat, de a porni pe o cărare greșită.

Numai cât viața ne arată cu totul altceva! Partidele politice nu sunt, în majoritatea cazurilor, în majoritatea membrilor mai ales, — decât tovarășii organizate de cetățeni cointeresați. Violența luptelor politice, la noi ca și aiurea, dar mai accentuat la noi, — nu o naște idealul realizărilor, ci interesul organizației în primul rând. Admițând în rândurile lor, sau putând rămânea aici vreme îndelungată, numai cetățeni cu simțul practic al vieții, și îndepărtând sau fugind de bună voie cele mai bune forțe intelectuale sau morale, — *partidele politice au cioplit de mult prizma prin care trebuie să vadă ori care membru realitatea internă sau externă. Și ceea ce se vede prin această prismă numai realitate nu este!*

Prisma este interesul de partid, — mentalitatea produsă de politicianism: suma intereselor, a patimilor, a urilor, a apetiturilor ce leagă pe membrii organizației politice.

Oameni, pe cari nu-i încurcă nici o sensibilitate prea mare, nici o fantazie prea bogată, constrânși, și mai târziu obicinuiți să vadă realitatea prin prisma politicianismului, *vad mai diform decât cel ce privește într'o oglindă concavă ori convexă.*

Omul care s'a crezut al realităților, care a privit cu dispreț la savantul, la poetul, la fantastul care „umblă în alte lumi“, omul născut să lucreze cu realitățile date în realizările mărunte, — vede aceste *realități enorm de diformate* de raza ce pătrunde prin prizma politicianismului.

E de ajuns să atragem atențiunea asupra faptului, că omul organizației politice de azi, mai ales la noi, vede trandafiriu când partidul e la putere, și negru când e în opoziție. Nu mai e volnic, la putere fiind, să vadă nici o greșală de cărmuire, de legislație, de administrare, nici o rană deschisă, nici o primejdie amenințătoare. Iar când e în opoziție un fel de orbu' găinii i se așterne peste ochi. Nici o realizare bună făcută de alții, pentru opozantul politic nu există. Tipă ca la marginea prăpastiei întunecoase, că națiunea e în pericol, deși numai de câteva zile, luni sau ani, a lăsat el frânele guvernării națiunii din mână. Și când le-a lăsat, e hotărât, națiunea odihnea pe pat de flori.

Organizația politică nu mai e în stare să țină în fața opiniei publice o oglindă plană, perpendiculară, în care realitățile interne sau externe să se vadă așa cum sunt.

Fiecare partid umblă prin țară purtând ca drapel o oglindă concavă ori convexă. Cetățeanul, când privește, se sperie: se vede pe sine și lucrurile încunjurătoare într'o diformare extraordinară. Opinia

publică, atâta cât o pot face organizațiile politice cu propaganda lor, cu presa lor, e reflexul acestor oglinzi concave și convexe.

Membrul care se respectă al unei organizații politice a bătut cu o mie de poște fantazia sau sensibilitatea omului declarat incompatibil cu activitatea politică, în vederea anormală a realităților.

E de ajuns să privim în jurul nostru, să ascultăm, să citim, cum vede realitatea momentului dat opoziția și cum o vede guvernul! Văd tot ce vor, tot ce le arată oglinda lor blestemată, dar realitatea nu o văd, nici pe cea internă, nici pe cea externă.

Dacă ar vedea-o, cât de repede s'ar schimba în spre bine lucrurile din țara noastră! Cum s'ar înțelege, că de zece ani avem mereu nevoie urgentă de rânduri strânse, de o sinceră solidaritate națională! Ce ușor ar fi să se faciliteze această solidaritate! Cât de ușor s'ar înțelege, s'ar simți, că nu poți jubila, abia stăpânindu-te, debitând ineptii, cu ochii la o nenorocire din vecini ce s'ar putea schimba într-o tragedie dorită de toți dușmanii încunjurați, cari stau la pândă!

A! Omul politic e cetățeanul care lucrează, înfăptuiește cu realitățile date, cu realitățile momentului dat! Nu are ce căuta în politică omul care nu vede realitatea, bântuit de-o prea mare sensibilitate sau de-o prea bogată fantazie! Nu! Numai omul cu simțul practic!

Dar nici odată, la noi, n'a văzut atât de diform, atât de depărtat de realitate, poetul, savantul, marele animator, — decum văd prin prizmele lor de partid, cetățenii înregimentați, activ și luptător, în organizațiile politice.

I. AGÂRBICEANU

Partidele politice și problema minoritară

Problema minoritară este reglementată prin legi în ceea ce privește principiile ei fundamentale. Guvernul d-lui Vintilă Brătianu a luat măsurile necesare, ca pentru sesiunea ordinară a Corpurilor legiuitoare să se întocmească un anteproiect de lege, care să cuprindă toate dispozițiile necesare reglementării întregului complex al problemei minoritare, cașicum până astăzi singurul obstacol în calca deslegării chestiunilor, care privesc pe cetățenii minoritari, ar fi fost neexistența unei singure legi a minorităților.

Noi din capul locului ținem să subliniem, că din punct de vedere principal nu găsim nici un motiv, nici de ordin juridic, nici de ordin politic, care ar putea fi invocat față de reglementarea printr'o lege unică a problemei minoritare. Ba suntem gata să afirmăm, — ceea ce am dezvoltat mai pe larg în lucrarea noastră din anul 1923: „*Ches-tiunea minorităților și Uniunea maghiară*“, — că juridicește suntem chiar obligați să o facem.

Este foarte natural, ca minoritățile noastre să pretindă acest mod sau această formulă de reglementare, pentru că ele au un titlu de drept la o reglementare prin lege unică a principiilor fundamentale, cari determină raporturile de drept public.

Nu înțelegem, de ce partidul național-tărănesc de sub conducerea d-lui Iuliu Maniu refuză să admită legalitatea revendicării din partea minorităților a alcătuirii unei legi a minorităților, cum era odinioară *legea naționalităților* în statul ungar. Incontestabil, că *legea naționalităților* în statul ungar n'a avut ca rezultat respectarea și garantarea drepturilor naționalităților, ci din contra, a căzut, în timp relativ scurt, în desuetudine, și spre stupefacția tuturor oamenilor de drept și de bine, *legea naționalităților* era citată ca o ilustrație celebră a cazului juridic, când obiceiul poate dărâma o lege existentă.

Atunci, însă, când statul român se obligă în mod solemn și

voluntar, că va respecta toate drepturile minorităților stipulate în tratatele internaționale inarticulate la noi în legi fundamentale, și că va crea garanții sigure de dreptate în legile sale, nu înțelegem, ce obstacol juridic ar mai sta în fața reglementării legislative, așa după cum doresc cetățenii minoritari, după cum vrea și guvernul d-lui Vintilă Brătianu?

Față de motivele politice înregistrate de organul oficial din Cluj, al partidului național-țărănesc *Patria*, pe care cu mult regret nu le putem aprecia, fiindcă nu dovedesc nimic, trebuie să subliniem lipsa de unitate de vedere și ambiguitatea concepției juridice și politice a conducerii partidului național-țărănesc în ce privește soluționarea problemei minoritare.

Di Vintilă Brătianu de astădată face un lucru absolut legal și juridicește corect, precum punctul de vedere al *Patriei*, care argumentează contra confecționării unei legi a minorităților, este lipsit de orice temei legal și politic.

* * *

Se impun dela sine două întrebări. Prima întrebare este: de ce partidul liberal socotește, că reglementarea legislativă a principiilor fundamentale ale întregului complex al problemei minoritare este de actualitate imediată? Noi credem, că simțul de legalitate al guvernului d-lui Vintilă Brătianu, tot așa ca a celui prezidat de Ion I. C. Brătianu, n'a fost și nu este jenat de tratamentul arbitrar, la care au fost supuse minoritățile noastre ani de-arândul de către aceste guverne, cu atât mai puțin, pentrucă acest tratament lipsit de orice temei legal a fost regula de guvernare preconizată de guvernul liberal pentru întreaga țară, așa dar și pentru cetățenii majoritari.

Sau d. Vintilă Brătianu și-a făcut un examen de conștiință și s'a hotărât, ca să apuce singura cale bună, care duce la rezultate salutare: calea legalității? Aceasta nu o putem crede, pentru simplul motiv, fiindcă în acest caz d. Vintilă Brătianu ar trebui să inaugureze o politică de stat bazată pe legalitate în toate ramurile administrative ale vieții de stat, ceiace dacă ar face, ar echivala cu desființarea partidului liberal în actuala sa configurație psihologică și politică.

Să admitem, însă, că chiar partidul liberal ar fi hotărât să înghită hapul acesta, pericolos pentru construcția lui bolnavă, urmând ca apoi, complectamente însăănătoșit, să poată face față unei guvernări cinstite și legale, pentru care timp de aproape zece ani s'a dovedit a fi absolut incapabil.

Dar, în legătură cu această hotărâre eroică a partidului liberal se impune a doua întrebare. Pentru ce partidul național-țărănesc de sub conducerea dlui Iuliu Maniu consideră necorectă juridicește, soluționarea complexului problemei minoritare sub forma *legii unice* iar din punct de vedere politic inoportună, atunci când acest partid are pretenția de a fi privit ca singurul depozitar al legalității și corectitudinii politice? Partidul liberal să fie mai sensibil astăzi în ce privește

legalismul reglementării revendicărilor juste minoritare, decât partidul național-tărănesc, care deține ca o moștenire sacră, în programul său politic, hotărârile adunării naționale din Alba-Iulia, acestea *inglobând decretarea libertății naționale pentru toate naționalitățile?*

Noi înțelegem încurcătura, în care se sbate partidul național-tărănesc pe chestiunea legiferării revendicărilor minoritare. Și am dat lămuriri asupra acestei încurcături în lucrarea noastră susmenționată, încă în anul 1923. Cine va legifera libertatea națională a minorităților noastre? Evident, că ar trebui să o facă partidul, care are în programul său — așa se spune — înfăptuirea hotărârilor adunării naționale din Alba-Iulia. Și ar trebui să o facă așa, după-cum a dezvoltat șeful acestui partid, dl Iuliu Maniu, această chestiune în o lucrare a sa, care tratează chestiunea minoritară la noi.

* * *

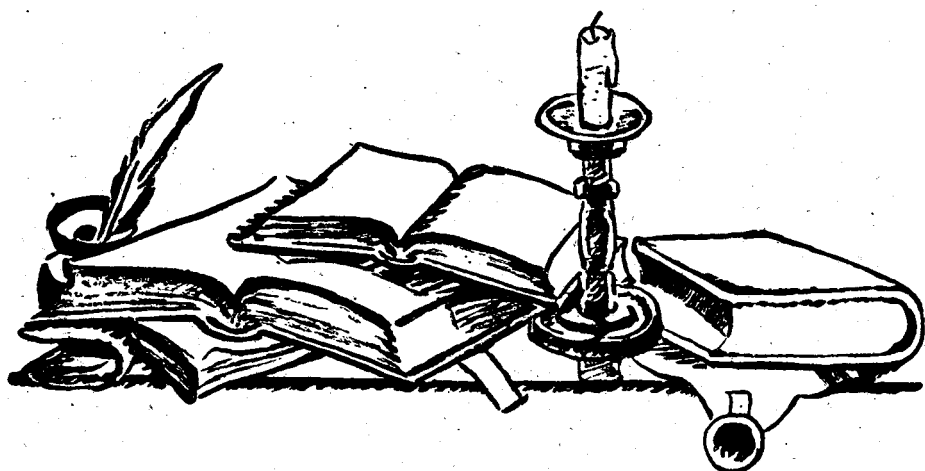
Gazetele minoritare din Cluj: *Ellenzék* și *Keleti Ujság* înregistrează cu surprindere dezertarea conducerii partidului național dela înfăptuirea programului minoritar. De altă parte, una dintre ele, *Ellenzék*, se consolează asigurând pe cititorii săi, că în definitiv ar fi vorba ca să fie respectate legile în vigoare, cari reglementează drepturile cetățenilor minoritari.

Este de remarcant aci atitudinea șovăitoare a gazetei minoritare *Ellenzék* în ce privește susținerea punctului de vedere minoritar. Rezultatul acestei atitudini poate fi, — ușor de înțeles, — că însuși dl Vintilă Brătianu se va răzgândi: dacă trebuie să legifereze în complexul ei principial problema minoritară.

Un lucru, însă, se poate stabili cu certitudine; că, dacă dl Vintilă Brătianu este hotărât, — nu credem, dar admitem ipoteza, — să legifereze în complexul ei problema minoritară, în schimb dl Iuliu Maniu nu se va putea hotărî la aceasta pe baza „libertății naționale“ a minorităților, — așa după-cum dsa o înțelege în lucrarea citată, — *niciodată!* Este poate o formulă politică de oportunism să poți spune: noi vă dăm libertate națională, hotărâți fiind a nu o legifera. Adică una zici, alta faci.

Nu este acesta felul nostru de a gândi și a face. Problema minoritară la noi, în părțile sale esențiale, este legiferată. Ce ar fi mai ușor, decât înglobarea dispozițiilor esențiale într-o singură lege, având la bază principiile fundamentale să zicem ale „pactului dela Ciucea“, plus garanții de justiție constituțională și administrativă, ca pentru toate drepturile publice?

IOSIF IACOB

Reforma învățământului secundar

— Propuneri făcute celui de-al zecelea Congres internațional al
Învățământului secundar —

Cunoștințele predate în cei dintâi patru ani ai învățământului secundar sunt, în general, cunoștințe cari nu trebuie să părăsească pe om toată viața. Însăș varietatea materiilor predate servește la formarea și la exercitarea spiritului elevilor, căutând să stabilească o disciplină a inteligenței și a memoriei. Prin felul cum sunt făcuți să câștige un anumit ansamblu de cunoștințe, elevii „învață să gândească“, după fericita expresie a dlui Hendrich (Cehoslovacia).

Una din caracteristicile acestui învățământ, în cei dintâi patru ani, e mersul solidar al diferitelor obiecte de studiu; toate obiectele sunt începute de-odată și studiul lor de ansamblu se desfășoară în mod solidar. Cât privește aptitudinile speciale ale elevilor, acestea apar, și permit profesorului să ajute la dezvoltarea lor, tocmai în urma dificultăților întâlnite și a eforturilor depuse pentru a le învinge.

Suntem foarte mulțumiți, că avem prilejul să publicăm, în traducere românească, textul raportului pe care prietenul nostru d. N. G. Musicescu l'a supus celui de-al zecelea Congres internațional al Învățământului secundar, ținut deunăzi la București. Aceasta cu atât mai mult, cu cât concluziunile acestui raport au fost pe-alcuiri greșit interpretate în necunoștință de cauză. Constatările dlui N. G. Musicescu sunt, de altfel, în linii generale, în deplină concordanță cu proiectul de reformă a învățământului secundar adoptat de partidul poporului. Numai unele chestiuni de amănunt nu se suprapun exact, dar asupra acestora totdeauna poate fi binevenită o discuție obiectivă.

N. R.

Aceste considerațiuni au îndemnat, de-alminteri, pe anumiți pedagogi, să propună ca, în cei dintâi patru ani ai învățământului secundar, toate materiile să fie predate de acelaș profesor.

Nu se va putea suprima, deci, în această perioadă de muncă, niciun obiect de studiu, după cum niciun obiect de studiu nu va putea să rămână independent de mersul celorlalte. Va trebui să se reducă, însă, din programe, toate chestiunile de detaliu, cari nu fac decât să supra-încărce memoria, fără să constituie o contribuțiune simțitoare la libera dezvoltare a spiritului.

Rolul de căpetenie în această perioadă a învățământului îl au metodele întrebuițate. Nu mi-am propus să intru în amănunte, pentru a arăta reducerile ce sunt de făcut în programe și metodele ce urmează să fie adoptate pentru fiecare obiect de studiu în parte. Nu pot decât să subscriu la ideile atât de bine exprimate de d. Hendrich (*B. I.* nr. 19), întru cât ele se aplică celor dintâi patru ani ai învățământului secundar:

„Ar fi de dorit ca:

a) studiul materiilor cari dezvoltă receptivitatea (de pildă: istoria, geografia, științele naturale) să înlocuiască simpla recitare a științei din carte, prin clasarea și elaburarea documentelor, prin întrebuițarea rațională a utilajului, prin experiențele de laborator;

b) ca predarea limbilor vii să și fixeze ținta pe care vrea să-o atingă, țintele prea numeroase sau prea înalte ducând la rezultate puțin satisfăcătoare;

c) ca studiile, cari au de scop să ascuțiască judecata (matematicile, limbile clasice) să se concentreze în jurul lucrurilor esențiale, capabile să desvolte spiritul de analiză, de observație și de finețe. Să se renunțe la falșă erudiție, care ucide sau stânjenește formarea spiritului“.

În sensul ideilor exprimate mai sus, cred că religia n'ar trebui să constituie un curs special în cei dintâi patru ani ai învățământului secundar. Recitarea zilnică a unei rugăciuni; frecventarea regulată a Bisericii și respectarea prescripțiilor ei; predicile; învățăturile morale întărite prin pilde sunt de ajuns pentru a forma sufletul viitorului credincios conștient. Povestirile instructive vor face obiectul unor lecturi, pe cari elevii vor trebui să le asculte, nu să le învețe. Cât despre noțiunile de istorie sfântă și de geografie, acestea vor găsi locul lor firesc în cadrul istoriei antice. Acolo se va stărui asupra lor ceva mai mult.

Pentru cei trei sau patru ani din urmă ai învățământului secundar, lucrurile se schimbă.

Cred, că s'ar putea deosebi mai multe categorii de cunoștințe predate în această perioadă a învățământului:

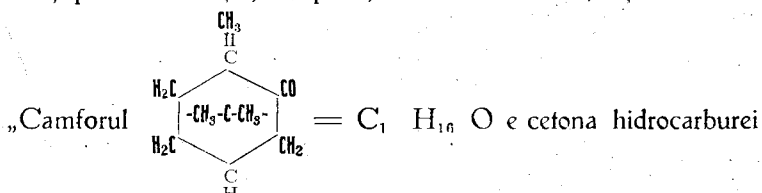
a) Cunoștințe generale, cari nu vor mai părăsi pe elev niciodată. Aceste cunoștințe se grupează în jurul nucleului alcătuit de cunoștințele debândite în primii ani, cu atât mai ușor, cu cât disciplina mintală a fost câștigată acolo.

b) Cunoștințe mai speciale, pe cari elevul le va putea uita imediat ce va ieși din școală, dar cari i-au fost de folos completând formarea spiritului lui și desăvârșindu-i disciplina inteligenței. Iar dacă, mai târziu, va avea nevoie să utilizeze aceste cunoștințe, el va ști unde să le caute, și va regăsi, cu mai mult câștig, nu numai aceste simple cunoștințe, dar și înlănțuirea cunoștințelor, cari i-au permis să ajungă la ele.

E de observat, că pentru dobândirea acestor cunoștințe nu va fi nevoie să facem apel la aptitudinile speciale ale elevului.

c) Cunoștințe speciale, cari nu sunt, propriu zis, un bagaj comun tuturor oamenilor culti, oricare ar fi specialitatea lor, ci constituiesc o preparare specială pentru învățământul superior. Dobândirea acestor cunoștințe scoate la iveală diferențele de aptitudine ale elevilor. Nu se poate pomeni, la dreptul vorbind, despre „valoarea educativă” a acestor cunoștințe.

N'aș putea să susțin, de pildă, că următoarea definiție:

„Camforul”, ar fi o cunoștință de o virtute educativă specială, sau o cunoștință foarte necesară pentru cultura generală. Admir pe cel care o posedă, dar n'aș cuteza să osândesc pe cel care n'a știut-o niciodată.

De-asemena, nu văd în ce constă, pentru toți elevii învățământului secundar și fără să se țină seama de aptitudinile speciale, valoarea educativă a cunoștințelor de detaliu asupra sistemului nervos al „apendicularelor”, al „ascidelor” sau al lui „amfioxus”.

Socotesc, tot astfel, puțin cam exagerată folosința ca valoare educativă a raționamentului, care ne duce la formula $\cos(a+b) = \cos a \cos b - \sin a \sin b$, pentru formarea spiritului tuturor elevilor, fără nicio deosebire, fără să se facă apel la aptitudinile lor speciale și fără a avea în vedere o preparare pentru studiile superioare.

Cât despre limbile moderne sau cele vechi, cred că aș putea să afirm, că predarea lor în cei dintâi patru ani ai învățământului secundar îngăduie profesorului să deosibească limpede diferențele de aptitudine ale elevilor față de fiecare obiect în parte. Dacă, de pildă, se poate impune tuturor elevilor, fără nicio rezervă, studiul în linii generale și în limba maternă a literaturii unei țări care a contribuit într-o largă măsură la progresul omenirii, studiul evoluției artei acestei țări, sau studiul ideilor sale filosofice, etc., făcând să progreseze aceste studii în cadrul celorlalte obiecte și în mod solidar cu ele, nu cred că progresele în studiul însuși al limbii respective ar putea să păstreze aceeași alură pentru toți elevii unei clase, și că predarea lui ar putea să fie legată în mod solidar de mersul celorlalte studii.

Deci, întrucât cunoștințele speciale, cari figurează în programele învățământului secundar nu servesc decât ca pregătire specială pentru învățământul superior, sau întrucât în predarea acestor cunoștințe trebuie să se țină seama de diferențele de aptitudine ale elevilor aceleiaș clase, n'ar trebui să se facă solidar învățământul lor cu învățământul unui ansamblu de alte cunoștințe, cari, alcătuind cultura lui generală, formează pe om și pe cetățean. A da tuturor elevilor, fără nicio deosebire, cunoștințe speciale, pregătitoare pentru învățământul superior, înseamnă a le cere să aibă toate aptitudinile de-odată.

De aci rezultă, că tocmai aceste cunoștințe speciale îngreunează, în cei din urmă trei sau patru ani ai învățământului secundar, concilierea între necesitatea culturii generale și lărgirea continuă a cunoștințelor omenești.

Învățământul secundar ar putea fi ușurat, prin urmare, de tot ceea ce constituie exclusiv o pregătire specială pentru învățământul superior, lăsând Universității grija de a organiza această pregătire. Sau s'ar putea crea în acest scop un învățământ post-secundar și pre-universitar. Nu mă voi opri să discut avantajele sau inconvenientele celor două sisteme. Propun un al treilea, care ar lăsa învățământului secundar posibilitatea unei pregătiri speciale pentru învățământul superior.

1. În cei trei sau patru ani ai învățământului secundar, obiectele comune tuturor elevilor, și solidaritate între ele, vor cuprinde studiile literare, istoria, geografia, filosofia, educația civică, alcătuind în desfășurarea lor o istorie a civilizației. Fizica și chimia vor fi predate numai în laborator, învățământul lor reducându-se la chestiunile generale, un „curs“ teoretic de fizică și chimie fiind rezervat pentru pregătirea specială în vederea învățământului superior. Nu se va ține un „curs“ special de matematici, dar se va stărui asupra aplicațiunilor variate a cunoștințelor dobândite în primii ani asupra problemelor de chimie și de fizică, un „curs“ special de matematici fiind, de-așezămint, rezervat pentru pregătirea în vederea învățământului superior. În fine, nici învățământul științelor naturale nu va cuprinde un „curs“ complex teoretic, acesta fiind rezervat pentru pregătirea specială în vederea învățământului superior, ci va da numai priviri generale, cari trebuie să fie patrimoniul comun al tuturor oamenilor culti.

2. Se vor institui cursuri pregătitoare pentru studiile superioare, ale căror programe vor cuprinde materiile speciale, pe cari le pretinde fiecare ramură a învățământului superior, pentru obiectele următoare: matematici, fizică și chimie, științe naturale, limbile vechi. Unul sau două din aceste cursuri vor putea fi urmate de elevii, ale căror aptitudini speciale au ieșit la iveală. Ceilalți elevi vor putea să le înceapă mai târziu, independent de cursurile comune.

3. Cursurile limbilor moderne nu vor fi înglobate în ansamblul celorlalte cursuri generale. Mersul lor nu va fi solidar cu mersul celorlalte obiecte de studiu.

4. Pentru ca un elev să primească certificatul de absolvire a studiilor secundare va trebui să termine cu succes cursurile comune și cursul unei limbi străine.

5. Facultățile nu vor primi decât pe elevii, cari vor avea certificatul studiilor secundare precum și certificatul cursului preparator respectiv.

Socotesc, că printr'o astfel de organizare a învățământului secundar s'ar putea împăca într'o largă măsură necesitatea culturii generale cu lărgirea necontenită a cunoștiințelor omenești, respectându-se în acelaș timp hotărârile congreselor anterioare.

Ai fi să se dea, prin urmare, o interpretare cam naivă propunerilor mele, atribuindu-mi-se intențiunea de a izgoni din învățământul secundar limbile vechi și moderne, matematicile, fizica, chimia, științele naturale...

N. G. MUSICESCU
Profesor de matematici la liceul
Sf. Sava din București

O ofensivă a distrugerii

— Teatrele Naționale din provincie —

Din an în an, la fiecare început de nouă stagiune teatrală, observăm tot mai accentuat un fenomen foarte ciudat. Oficialitatea conducătoare de la ministerul Artelor pare a se lăsa tot mai convinsă de inutilitatea Teatrelor Naționale provinciale, pe cari le socoate o povară pentru bugetul statului. Ideea, nedeslușită la început, a prins în anumite cercuri, pe măsură ce greutatea legată de stările economice și financiare ale vremii au crescut, sporind deficitele anuale peste prevederile obișnuite. Dar ea a câștigat în intensitate cu deosebire în ultimii doi ani, de când se pune cu mai multă stăruință chestiunea extinderii activității Teatrelor Naționale asupra întregului teritoriu provincial ce le cade, firesc, în competență.

În culisele ministerului Artelor se duce de multă vreme o luptă surdă, care nu s'a trădat ce scopuri urmărește decât acum de curând. Antreprenori de „propagandă culturală prin teatru“, favoriți ai regimului, vâneau acolo subvenții grase pentru înjghebări adesea scandaloase de turneu, și aproape totdeauna inferioare ca ansamblu realizărilor obținute cu mari jertfe de către Teatrele Naționale provinciale. Câtă vreme fondul taxelor pe spectacole a putut acoperi în același timp nevoile acelor năpăstuite instituții stabile și lăcomia de câștig grabnic a acestor propagandiști culturali de ocazie, conflictul a rămas nelămurit. Dar atmosfera potrivnică Teatrelor Naționale provinciale a stăruit mai departe, pentru a se defini mai târziu, când un grup de antreprenori culturali primea cea dintâi lovitură mai serioasă.

Ani de zile a circulat ideea așa zisului Teatru de Vest. Cele mai fantastice propuneri s'au făcut guvernului, care a putut rezista numai datorită diversității copetițiunilor și presiunilor. Pentru a pune capăt unei situații, care începea să devină insuportabilă, ministerul Artelor a adoptat anul trecut soluția, emisă de noi și susținută de toți cunoscătorii problemei, de a se da Teatrului Național din Cluj însă-

cinarea să satisfacă cererea oraşelor ardelenesti lipsite și dornice de teatru. Din nefericire, realizarea acestui plan a fost incredințată d-lui Victor Eftimiu, care nu știm de ce a primit, ca om de teatru, să lucreze fără mijloacele materiale necesare și fără a studia temeinic chestiunea. Fapt e, că ideea, așa de realizabilă, a Teatrului de Vest ca anexă a Teatrului Național din Cluj, a căzut spre bucuria antreprenorilor de propagandă culturală din preajma ministerului Artelor.

Nu aceeaș stare de lucruri s'a petrecut însă cu Teatrul Național din Craiova, care pășise spre Timișoara, unde făcuse o stagiune destul de reușită, conformându-se aceluiaș plan. Totuși, neisbânda dela Cluj și dela Oradea a servit ca argument și aici, pentru a se curma un început din cele mai promițătoare. Și, firește, de-a curmezișul oricărei noi încercări în acest sens s'au pus aceeași oameni interesați, vând beneficii personale în dauna dezvoltării Teatrelor Naționale provinciale și în numele biete propagande culturale. Anulându-se contractul încheiat între Teatrul Național din Craiova și primăria orașului Timișoara, la ministerul Artelor a început să se discute o nouă combinație. O companie dramatică particulară bine cunoscută, susținută de un personaj și mai bine cunoscut pe culoarele ministerului Artelor, s'a oferit să înlocuiască trupa Teatrului Național din Craiova, trimițând la Timișoara, în schimbul unei subvenții considerabile, o echipă alcătuită *ad-hoc*. Oferta nu e rezolvată încă. Dar, știm că primăria orașului Timișoara a fost sfătuită să nu se mai gândiască la o nouă combinație cu Teatrul Național din Craiova, deși acesta oferise condiții mult mai serioase și mai avantajoase.

Aceste două întâmplări luminează în mod suficient mentalitatea ce s'a creat la ministerul Artelor cu privire la Teatrele Naționale provinciale. Dar lucrurile nu se opresc aici, la îngrădirea activității lor în orașele de reședință. Ceea ce până mai deunăzi se șoptea numai pe coridoarele ministerului, în cabinetele directoriale și ministeriale, astăzi se strigă în gura mare: Teatrele Naționale provinciale costă prea mult și dau prea puțin! Chelțuiala care se face e zadarnică, și bugetul ministerului ar fi cu mult mai câștigat dacă s'ar desființa actualcele organizații teatrale dela Cluj, Iași, Craiova, Chișinău și Cernăuți, subvenționând mai des și, desigur, mai bine, trupele de turneu ale propagandiștilor din teatrele și redacțiile bucureștene. Și ca dovadă că aceste vorbe nu sunt fără ecou acolo, e că repartitia fondurilor realizate din taxa pe spectacole se face acum cu mai multă parcimonie decât altădată. E un sistem, care se descopere singur. Fiindcă nu e chiar așa de ușor să se desființeze teatre vechi, cu trecut, ca cele din Iași și Craiova, și nu se poate trage cu buretele peste opera înfăptuită de celelalte în nouile provincii în acești zece ani dela unire, ele sunt lăsate să agonizeze, în lipsă, fără personal artistic suficient și fără utilajul tehnic necesar.

Consorțiu antreprenorilor de „propagandă culturală” a triumfat. O nouă revărsare de turnee, cu ansambluri deslănate, în care „stele” obosite vor juca de mântuială, va veni să concureze nelocal posibilitățile de creație ale Teatrelor Naționale provinciale, căzute în disgrație.

Recunoaștem, că în asemenea condițiuni cheltuiala este inutilă. Teatrele Naționale provinciale consumă prea mult și aduc prea puțin folos moral, reștrânse la activitatea lor din orașele de reședință, cu deosebire în noile provincii, unde populația nu alcătuiește majoritatea publicului spectator al teatrului românesc. Truda antreprenorilor culturali, interesați să nu-și piardă piața de turnee a noilor provincii, aceasta a fost. Dar, oare, dacă într'adevăr la ministerul Artelor este o minte conducătoare și o politică culturală, nu se înțelege că Teatrele Naționale provinciale nu cer decât să fie puse în valoare, pentru a nu fi o inutilă povară în bugetul statului?

E o simplă întrebare, care se adresează conștiinței celor ce au a hotări de destinele culturale și artistice ale celor mai considerabile părți de țară. Căci, ceea ce se face acum încurajându-se această adevărată ofensivă a distrugerii, pe care au deslănțuit-o unii oameni prea mult robiți de poftă personale, este o adevărată crimă și față de avutul acestei țări și față de nevoile ei morale.

D. I. CUCU

Triumful personalității

— După alegerile din Grecia. —

Oricărui fapt politic trebuie să i se găsească o explicație; dacă nu se poate altfel, explicația e căutată în domeniul absurdității. Nu e acesta cazul succesului d-lui Elefterie Venizelos în recentele alegeri din Grecia.

Cu toate acestea primele rezultate electorale au surprins pe mulți. Situația nu părea atât de favorabilă pentru guvernul de curând instalat la Atena. Profețiile nu erau deloc sigure. D. E. Venizelos se retrăsese de o bună bucată de vreme din viața politică. Odinioară fusese, într'adevăr, foarte popular. Dar de atunci s'au împlinit aproape douăzeci de ani. În acest răstimp, fostul sfințic al regelui Constantin a gustat câteva picături din cupa amară a înfrângerii. În anul 1915, a fost nevoit să părăsească puterea pe urma unui categoric eșec în fața verdictului mulțimii. Poporul grec are o foarte veche tradiție a ingraturitudinii. Dacă nu ne înșelăm, ea datează de pe vremea lui Aristide cel Drept. Ca și marele său înaintaș ostracizat, ilustrul cretan a făcut cunoștință cu disgrația plebei. Noua încercare de a o stăpâni ar fi putut, deci, să nu reușească.

În ultimii ani, d. Elefterie Venizelos se izolase oarecum de frământările politice din Grecia. Devenise un fel de cetățean al Europei, cu legături intermitente în patria sa de obârșie. Dar, văzând situația tulbură de acasă, exilatul s'a hotărât să se coboare în arenă. A luat conducerea partidului liberal, a răsturnat guvernul, a disolvat Parlamentul și s'a pregătit de luptă.

Campania n'a fost ușoară. Destule obstacole au stat în drumul victoriei. În primul rând, guvernul venizelist a avut să se războiască pe tot întinsul Greciei cu puternicul curent monarhist, care, dacă ar fi primit o încurajare fățișă dela ex-regele George, s'ar fi transformat, de sigur, într'o reală primejdie pentru noul regim. Fostul dictator Pan-

galos a cerut și el sufragiile poporului. O frântură din însuș partidul liberal, acceptând mai departe conducerea d-lui Cafandaris, a trecut de-așemeni în opoziție. Răgazul campaniei electorale a fost scurt. Contactul cu alegătorii s'a reluat în pripă, prin câteva intruniri în diferite puncte ale țării, unde d. E. Venizelos a rostit cuvântul său chibzuit pentru liniștirea Greciei.

O izbândă desăvârșită a încununat la despuierea scrutinului, bunele sale intențiuni pentru viitor. Gazetele au anunțat reușita curentului republican. În acest fel de a tălmăci glasul urnelor e numai o parte de adevăr. În realitate, n'a biruit un partid, un program, o doctrină, o formă constituțională. A biruit omul, care se înfățișa cu toată garanția însușirilor sale. A biruit d. Elefterie Venizelos, figura cea mai proeminentă a Greciei de astăzi.

Statul elen trecea în timpul din urmă printr'o serioasă criză lăuntrică, provocată de penibila nestatornicie a forțelor lui conducătoare. Republica, proaspăt decretată, a suportat, pe rând, câteva serii de profitori ai puterii, mediocri aventurieri în căutarea unor triumfuri ieftine, având unica preocupare de a-și pune pielea la adăpost, la cel dintâi pericol. Acești mărunți firani ai unei epoci nelămurite, ieșind unul câte unul din haosul neprevăzutului, s'au răsturnat reciproc, pentru a se prăbuși iarăși în obscuritate, după câteva luni de ridicol și sângeros despotism. Aceste glorii artificiale de o zi, săltate pe treptele norocului de capriciile simpatțiilor populare, aduseseră Grecia la doi pași de prăpastie.

Venizelos reprezintă, cel puțin, o chezașie a talentului, a capacității și a experienței. În mâinile sale s'au concentrat acum destinele poporului grec. Dacă va cărmui Grecia după manualul prefectului democrat, sau dacă va înțelege să impună voința sa hotărâtă unor compatrioți prea puțin deprinși cu disciplina; — nu ne interesează prea mult. Ceeace cântărește în cumpăna judecății nepărtinitoare de mai târziu sunt rezultatele. La apusul vieții sale, când credea că nu se va mai întâlni niciodată cu emoțiile politicei militante, d. E. Venizelos reîntră din nou în istoria țării sale, pregătindu-se să-și joace, abia acum, rolul decisiv de părinte cuminte al națiunii sale prea zvăpăiate.

S'ar părea, că cetățenii actuali ai Eladei de altădată privesc destul de împăcați perspectivele unei guvernări de mână tare. Ei au nevoie de un timonier energic, pe seama căruia să lase grija cărmei. Grecia simțea nevoia unui stăpân adevărat. Ea se săturase de impostori. Grupările politice au căzut; astfel, pe planul al doilea, după ce au fost încercate toate, fără folos. Spiritul de turmă a fost înfrânt. S'a ridicat de-așupra valoarea personalității.

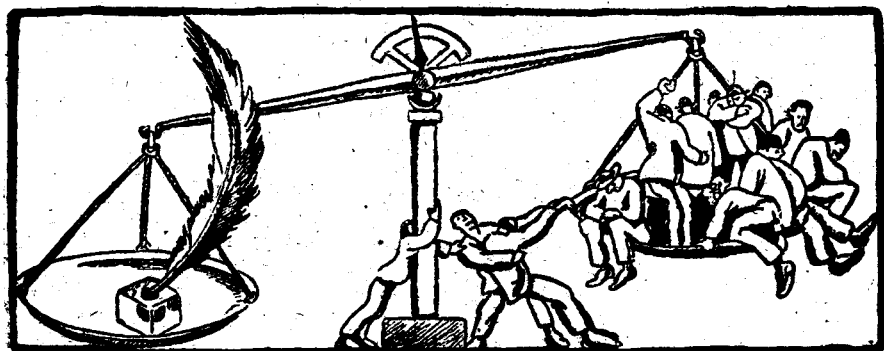
Nu vrem să tragem concluzii pripite din această întâmplare de politică externă, nici nu încercăm să-i descifrăm fâlcul în legătură cu situația internă din România. Ni se pare, totuș, că în Europa întregă a început să cam sufle un vânt favorabil pentru personalitățile excepționale, pe cari, aproape în fiecare țară, necesitățile imperioase ale existenței naționale le ridică la locurile de conducere.

Kemal-Paşa în Turcia, Mussolini în Italia, Poincaré în Franţa. Să ne oprim la această treime, pentru a parcurge în grabă tot Continentul, dela strâmtoarea Bosforului până pe malurile Senei. Această putere quasi-discreţionară, lăsată omului de valoare, capabil să dea cea mai bună îndrumare neamului său la o cotitură a timpului, dumneavoastră o numiţi *dictatură*? Botezaţi-o cum vă place. Având această libertate, puteţi să-i ziceţi şi aşa. E e veche amintire latină, cu care s'ar putea împăca în cele din urmă (văzând că n'are încotro), şi democraţia cea modernă a Europei, care îşi inchipuie foarte serios că lumea începe aproximativ dela ea.

Căci, popoarele s'au cam săturat cu aşa numita cărmuire prin ele înşile. Îşi dau seama, că formula amăgitoare a suveranităţii naţionale nu e, în definitiv, decât o himeră. Mulţimea nu poate să-şi exercite prerogativele direct. Deci, nu se poate organiza o tehnică a guvernării fără *intermedjari*. Şi, decât mulţi şi proşti, mai bine mai puţini dar buni...

ION BALINT

Cronica politică

Consecințe firești

Niciodată situația unui guvern liberal n'a fost mai șubredă ca acum. S'ar părea ciudat acest lucru în plină vacanță politică. Totuși, deși opoziția nu mai atacă de mult, guvernul se sdruncină. Faptele dovedesc încăodată afirmația des repetată în aceste pagini, că ministrul dlui Vintilă Brătianu va cădea prin propriile lui mijloace. Fără glumă, aceasta este tot ce a mai rămas bun din faimoasa teorie: *prin noi înșine*.

Cazul senzaționalelor arestări în așa zisa afacere petroliferă de la Dâmbovița nu e atât de simplu precum ar-vrea să-l înfățișeze unele cercuri guvernamentale. Aproape întreaga organizație liberală a unui județ a luat drumul pușcării, ceea ce înseamnă că vremurile de altădată, când prestigiul partidului trecea înaintea oricărei alte considerații, au apus. În partidul liberal nu mai e ceea ce se numea odată *autoritate*, acea indefinită putere de a mlădija rigorile legale potrivit unei concepții de solidaritate specifică.

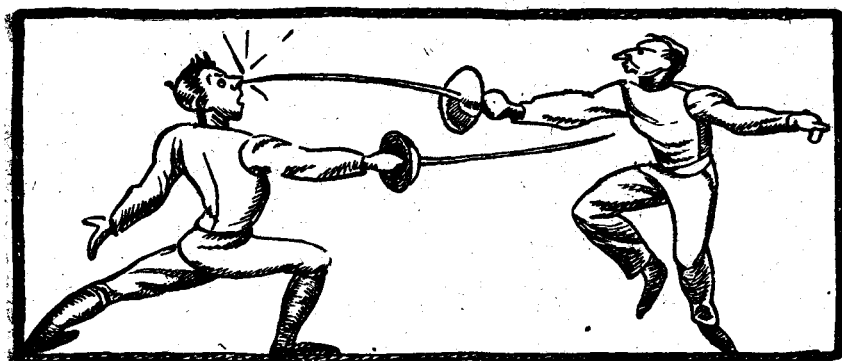
Desigur, se va zice că guvernul nu se putea amesteca în actele justiției, și că vinovații, oricine ar fi ei, rămân singuri răspunzători de faptele lor. Așa e. Dar guvernul este al partidului liberal și partidul liberal nu guvernează pentru întâia oară. Nu prea demult, un alt ministru al justiției, cu ceva mai multă vechime în partidul liberal decât cel actual, — despre care nici nu se știe cât e de liberal, — încercase o operație identică. Regretatul Mărzescă n'a reușit însă, pentru că partidul nu îngăduia să fie atacat tocmai în ceea ce constituia însuși miezul trăinicieii lui: solidaritatea de partid.

Intâmplarea este cu atât mai gravă cu cât lovitura vine dela un așa numit *intrus*, în lipsa șefului guvernului din țară. D. Stelian Popescu a lovit, recunoaștem, cu curaj, dincolo de făptura individuală a câtorva partizani; dar a atacat, cu desinvoltura neofitului, o veche și gelos pășirată tradiție, iar fapta d-sale nu poate să rămână fără de urmări. În partidul liberal vechile cadre sunt complete și actuala stare de lucruri le ținea într'o permanentă nemulțumire. Ridicarea câtorva persoane nu îndestul de probate la posturi ministeriale de încredere întreține această stare de nemulțumire și fără îndoială că desnodă mântul, care până acum a putut fi evitat, nu va întârzia să se producă. Criza latentă din partidul liberal va izbucni furtunoasă. E un proces întârziat, care nu se putea înăbuși în cazanul cu prea multe supape al unui partid găurit din toate părțile.

Simțindu-se slab dela început, actualul guvern a făcut apel la concursul unor persoane din afară de cadrele partidului, în care nu mai avea suficientă încredere. În organismul partidului liberal au pătruns, astfel, elemente străine prin concepții și metode politice, cari fatal sdruncinau omogenitatea de acțiune a guvernului. D-nii N. Titulescu, C. Argetoianu, dr. N. Lupu și Stelian Popescu nu sacrificau acelorași idoli și nu rosteau smeriți aceleași axioame. În bătrâniul templu al lui Ion Brătianu-tatăl, care se ridicase din risipa atâtor toleranțe mărturisite și nemărturisite, se amestecă fum de cadelițe deosebite și se învălmășesc glasuri de alte credințe. De aceea, în deosebi după moartea neașteptată a ultimului mare preot, care stăpânea vârcarmul cu puterea autorității darului lui îndelung încercat, turma a început să șovăie. Intre oastea partidului liberal și expresia lui constituțională, pe de o parte, s'a interpus golul prevestitor de rele al desolidarizării: *partidul nu își mai recunoștea guvernul, în care dictează oameni străini de ființa lui*. Pe de altă parte, țara simțind desechilibrul din guvern și din partid, a început să nu mai acorde niciun credit conducerii. Astfel prin colaborarea acestor două fenomene s'a adâncit prapastia dintre voința țării, care e una și voința guvernului, care e alta. Iar acest guvern fără autoritate, pe care țara îl suportă dar nu-l recunoaște, își împlinește ursita, ruinându-se dela sine.

S'ar părea paradoxal faptul că un guvern să fie amenințat în existența lui prin săvârșirea unui act de firească și strictă legalitate. Aceasta însă cu orice alt partid; cu partidul liberal nu, pentru că opera de epurație morală începută deschide un proces cu consecințe fatale.

D. MOLDOVANU

GAZETA RIMATĂ

Pe ambele fețe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Teatrul Național își
repară fațada
Ziarele*

*In lumea noastră 'ncordată,
Inzorzonată și fordată,
Figura cea mai ordinară
Arată de-o nobleță rară...
Pe dinafară!
Dar dacă 'ncet o urmărești
Și pân' acasă o 'nsojești,
Vezi, că 'n domesticul decor
Răsare omul din topor
Din interior.*

*O prea amabilă ștafetă
Aduse știrea la gazetă,
Că în acest sfârșit de vară
Locașul artei se repară...
Pe dinafară!*

Nici vorbă, planul e perfect,
(Românul ține la aspect)
Aeumă nu e niciun zor,
S'o repară mai târzior
In interior.

Stau frecătorii să admire,
Din drum puternica clădire,
Trec unii chiar pe lângă scară,
E lume 'n fiecare sară...
Pe dinafară!
Dar, câte-amare tragedii
Văzut-au lojile pustii,
Când sforăiau, dormind ușor,
Treii controlori și-un spectator
In interior...

Așa-i guvernul lui Vintilă!
(Vă spun părerea mea umilă)
El zice că-i sfăpân pe țară,
E de-o vigoare exemplară...
Pe dinafară!
Să cadă alții în extaz,
De-aproape, cam de miroase-a gaz,
E găunos ca un ulcior
Și toate oasele îl dor
In interior.

OLIMPIU FAȚADĂ
— Zugrav de firme —

INSEMNĂRI

Dreptate Ardealului! — Ardealul, după cum se știe, e o provincie năpăstuiță. Nu de oameni, să zicem, ci mai mult de împrejurări. Necazurile cu cari se războiește de vreo zece ani sunt de tot soiul. Mai întâi, această frumoasă provincie, cu bărbați politici atât de distinși, nu e reprezentată la conducerea țării decât prin d. Al. Lapedatu, perpetuul ministru al Cultelor și Artelor. E cam puțin! În Parlament, aleșii cari ar trebui să vorbească despre revendicările sale sunt d. d. Chirculescu, Panaitescu, Episcopescu, Tancred Constantinescu, și alte figuri de același calibru, adunate de prin toate colțurile țării. E cam mult!

Nu se poate spune, însă, că Ardealul n'are în schimb destui apărători, începând cu d. Albert Honigman de la *Lupta* (un nepot de-al lui Avram Iancu, trecut mai de mult în vechiul Regat)

și sfârșind cu d. Kalman Blumenfeld de la *Adevărul* (descendentul unei vechi familii preoțești din Maramureș). Nu sunt toți desinteresați, ce-i drept; dar, poate tocmai de aceea sunt atât de îndârjiți.

Printre acești protectori pasionați ai Mureșului și ai celor trei Crișuri trebuie să pomenim și pe d. Nae Ionescu de la ziarul *Cuvântul*. În calitatea sa de Ionescu, și mai ales de Nae, inimosul publicist ar putea să nu se sinchisească prea mult de nevoile și de doleanțele unui colț de țară, ale cărui frumuseți le-a admirat astăvară, în trecut, de la fereastra vagonului, și al cărui trecut l'a deslușit vag, mai demult, din paginile unei cărți de istorie citită în pripă. Dar nu! Filo-ardeleanul redactor de la *Cuvântul*, căruia i s'a cam acrit, se vede, cu subvențiunile d-lui I. G. Duca, s'a hotărât să-și mute toată forța combativă

în tabăra foștilor patroni ai Consiliului dirigent dela Sibiu, luptând din răspun-
teri pentru venirea la putere a amicilor
d-lui Iuliu Maniu. A lupta pentru d.
Iuliu Maniu nu însemnează a lupta
pentru Ardeal?

În privința aceasta, d. Nae de la
Cuvântul nu se îndoiește niciun mo-
ment: — „*Dreptate Ardealului?* (zice
d. Ionescu) *Să se facă, chemându-se
la conducerea trebilor publice d. Iuliu
Maniu*“. După cât se pare, soluția e
destul de simplă. Cum, numai asta
cere pentru sine Ardealul? Un post
de prim-ministru pentru gentilul unchiu
al d-lui Romulus Boilă? Cu atât se
multumește? Nu prefinde mai mult?
La urma urmei, chestiunea s'ar putea
examina... Poate nici nu e așa de
greu...

O fi, dar noi suntem ceva mai exi-
genți. Noi ne întrebăm, foarte serios,
dacă aducerea la putere a partidului
național-țărănist ar însemna, într-adevăr,
o satisfacție pentru Ardeal. Ardealul,
astăzi orfan politicește, are nevoie de o
reabilitare. Cine să i-o dea? D-l Iuliu
Maniu? Cu ce mijloace? Cu strălu-
citul său talent? Cu scânteietoarea sa
inteligentă? Cu profunda sa cugetare
politică? Cu puternica sa energie crea-
toare? Să ni se ierte sinceritatea, dar
noi nu putem să facem Ardealului jig-
nirea sângeroasă de a-l vedea sintetizat,
cu cele mai înalte însușiri ale sale, în
figura atât de puțin rezumativă, a ace-
stui șef mediocre, care nici nu gândește,
nici nu simte, nici nu acționează. Ar-
dealul va fi chemat să contribuie la
viața publică a României întregită cu
altceva decât cu pertractări sterile și cu
expozeuri găunoase.

Dar, veți riposta, d. Iuliu Maniu se
găsește în fruntea unui partid politic,
care are voturi și se bucură de popu-
laritate. Se poate. E treaba demagogiei,
ce căpetenie își alege. Între noi fie zis,
ar fi putut să nimerească mai bine. Pe

noi, această preferință ne interesează
prea puțin. Personal, d. Iuliu Maniu
nu poate să procure altceva ardelenilor,
decât o totală desiluzie: — „*Să se facă
dreptate Ardealului, chemându-se la
conducerea țării d. Iuliu Maniu!*“ Prea
bine. Ce se va întâmpla, însă, dacă
guvernarea d-lui Iuliu Maniu va da
faliment? Cei mai rămâne Ardealului
să ceară? Ne vom pune atunci nădej-
dile noastre în virtuțile reprezentative
ale părintelui Man dela Gherla? Unde
ne-am coborî cu admirația noastră pen-
tru favoriții votului universal?

Să alunece pe această pantă cine-o
vrea. Noi rămânem unde suntem.

Parodia legitimistă. — Diplomația
europeană se arată foarte îngrijată de
puternicul curent manifestat în toată lu-
mea germană pentru unirea Reichului
cu Austria. Impresionanta arie a „An-
schlussului“ a fost cântată deunăzi la
Viena de câteva sute de mii de patrioți,
în frunte cu cele mai reprezentative fi-
guri ale oficialității.

Ideia aceasta e foarte populară în
ambele țări. Germania se pregătește să-și
întindă hotarele ei până în inima Eu-
ropei centrale, mărindu-și populația cu
câteva milioane de locuitori. Toate pier-
derile teritoriale, suferite pe urma răz-
boiului, ar fi, astfel, reparate. Iar mică
Austrie, sărăcuță și izolată, — ca o
rudă scăpătată, — având de întreținut
o capitală disproporționată cu mijloacele
economice de care dispune restul țării,
ar fi mândră și fericită să intre, cu
drepturi egale și cu deosebite făgăduieli
de prosperitate, în marea familie a Re-
publicii germane.

Tratatul de pace de la Versailles a
prevăzut, însă, cum se vor desfășura
lucrurile, și a opus un categoric *velo*
alipirii Austriei de Germania. Prin ur-
mare, semnatarii acestui tratat, — în
special Franța și Italia, — văd și astăzi
în propaganda pentru „Anschluss“ o

amenințare serioasă a păcii. Motivul nu e greu de descifrat: Orice întărire a Germaniei trebuie împiedecată, pentru a nu încuraja și mai mult spiritul de revanșă al învinșilor de ieri.

Opunerea foștilor aliați e firească. Ciudate ni se par glasurile potrivnice, cari pornesc din tabăra foștilor Puteri Centrale, și anume din Ungaria. Contele Andrassy a publicat de curând un articol senzațional în ziarul *Magyarsäg*, demonstrând că, în interesul chiar al națiunii germane, n'ar fi de dorit o unire a Austriei cu Germania, ci a Austriei cu Ungaria. Contele Andrassy visează, nici mai mult nici mai puțin, decât reînvierea din propria ei cenușe a Austro-Ungariei, sub sceptrul arhiducelui Otto de Habsburg, care s'ar încorona, deodată, împărat al Austriei și rege al Ungariei, Contele Andrassy, nu se gândește, desigur, că parodia e un gen inferior, pe care istoria îl refuză...

E interesant, că nu numai contele Andrassy are ceva de spus împotriva „Anschluss”ului austro-german. Punctul său de vedere, firește, e acela al unui credincios legitimist. Dar nu numai legitimistii văd cu îngrijorare perspectiva unei Germanii puternice, care s'ar întinde până în vecinătatea imediată a Ungariei. Ziarul *Az Est*, de pildă, a mers până, acolo, încât și-a exprimat temerea, ca nu cumva această Germanie, astfel întărită, să întindă mâna mai de grabă Micii Antante decât Ungariei, de care va avea mai puțină nevoie pentru executarea planurilor sale de pătrundere în Balcani. Presa din Budapesta se cam grăbește să facă profeții asupra viitorului. În orice caz, temerile ei merită să fie înregistrate.

Parodia legitimistă a contelui Andrassy, mai puțin...

Atenții oficiale. — Aviația română, din fericire, nu înregistrează numai accidente, ci și unele succese reale, cari

ar trebui comentate cu cel puțin tot atâta interes. În recentul concurs al Micii Antante, aviatorii români au fost singurii, cari au acoperit întreg parcursul fără nicio penalitate, câștigând pe seama României cupa oferită celei mai bune echipe. A fost foarte firesc, deci, ca la întoarcerea lor în țară să fie salutați cu o deosebită căldură de camarazii lor emoționați și de un numeros public însuflețit. De lipsit, n'au lipsit decât membrii guvernului, ale căror preocupări, decând cu afacerile fraudelor dela Dâmbovița, sunt mai mult în subsol decât în aer.

Oficialitatea noastră a fost altădată mai atentă, chiar față de performanțe sportive mai modeste. Deunăzi, când simpatica amazonă franco-semită d-ra Rașela d'Orange a sosit călare „à califourchon” dela Paris, cu mult mai puține riscuri decât dacă ar fi parcurs același drum prin văzduh, nu mai puțin de doi miniștri i-au ieșit în întâmpinare la șosea, apucându-i calul de dârlogi în semn de omagiu și gratificându-o cu inspirate discursuri. Aviatorii români, cari au triumfat cu cel puțin tot atât curaj în concursul Micii Antante, meritau și ei cel puțin tot atâta atenție. Poate nu țineau așa de mult la discursuri... Oricum, n'ar fi fost întru nimic deplasat, dacă un membru al guvernului ar fi fost de față să-i felicite.

Se vede, însă, că pentru aviatorii noștri nu se găesc cuvinte de laudă decât atunci când se prăbușesc la pământ, cu oasele zdrobite, din pricina avioanelor defectuoase. Li se pare, tu-turor, foarte natural, ca atunci când au aparate bune, să iasă învingători.

Teatrul din Cluj. — Ne-am exprimat în mai multe rânduri îngrijorarea față de criza de conducere, care bântuie la Teatrul Național din Cluj, încercând să lămurim pricina decăderii regretabile a acestei instituții.

Teatrul Național din Cluj a fost condus vreme de șase ani de experiența artistică incontestabilă a d-lui Zaharia Bârsan. Grație acestei continuități, ni s'au oferit câteva stagioni de teatru îngrijit, realizându-se din când în când chiar unele culmi de aleasă realizare scenică, vădit superioare multor spectacole din Capitală. Într-o zi, amărât de intrigi și de câncanuri de culise, lăsat fără sprijin de titularul ministerului Artelor, d. Zaharia Bârsan s'a văzut nevoit să plece. A venit în locul său d. Victor Eftimiu. Experiența n'a reușit. După două luni de activitate febrilă, — și de proiecte nerealizate, — d. Victor Eftimiu s'a întors la București. A sosit, apoi, rândul d-lui N. Bănescu, profesorul de istorie bizantină de la Universitatea din Cluj, un distins intelectual, o personalitate de o impecabilă rectitudine morală, dar, din nenorocire, un spirit prea puțin pregătit pentru sarcina pe care și-o luase.

Noi am crezut totdeauna, că salvarea Teatrului Național din Cluj nu va putea veni decât dela acela, care i-a inițiat primii pași. Am cerut, deci, să se întoarcă d. Zaharia Bârsan. Cu toată priceperea sa, cu toată tragerea de inimă, și bineînțeles, cu tot prestigiul unei încrederi depline din partea ministerului Artelor. S'ar părea, că aceasta e soluția la care s'a oprit, în cele din urmă, d. Al. Lapedatu, ministrul Artelor. Loial și înțelegător, d. N. Bănescu nu s'a opus. Astfel, d. Zaharia Bârsan a fost numit din nou director artistic al Teatrului Național din Cluj. E o satisfacție dată talentului și o garanție de refacere pentru părăsitul așezământ de cultură.

Cu o singură condiție. Să fie lăsat să lucreze. Să i se dea, adică, toată autoritatea necesară și să nu i se precepească mijloacele. Așa nădăjduim să revedem timpurile bune de acum câțiva ani.

Cămemorări în familie. — Implinirea a o sută de ani dela nașterea lui Ion Rațiu, fostul președinte al partidului național de pe vremuri, și unul din eroi vestitului proces al Memorandumului, nu s'a bucurat de atmosfera aceea serină și înălțătoare, care ar trebui să planeze deasupra tuturor amintirilor pioase ale acestui colț de țară. Conducătorii actuali ai partidului național-tărănist, nevoind să renunțe la exploatarea pentru opoziție a unui trecut de luptă, care nu le aparține, a transformat serina aniversare într'un fel de serbare familiară, trivială și vulgară, împiedicând participarea unanimă a tuturor intelectualilor ardeleni. Era o vreme, în mica Românie de ieri, când votau în alegeri și morții, cu binevoitorul concurs al sergenților de stradă îmbrăcați civil. Pătimășii foști patroni ai Consiliului dirigent au perfecționat sistemul, transformând pe iluștri noștri dispăruți în agenți electorali de suburbie!

Privind astfel lucrurile, — și cum le-am putea judeca în alt chip? — amestecul bucatăriei de partid în recenta cămemorare dela Turda ne apare ca o stridentă impietate. Citiși glodurosul discurs de agitator răgușit al dlui St. Csicso Pop, cu deplasatele sale accente de actualitate, admirași darea de seamă despre botezul micului prunc al junelui chemărist V. V. V. Tillea, unde d. Iuliu Maniu a figurat ca naș alături de consulul englez din Câmpia Turzii, și veți înțelege pentruce o mulțime de cărturari ardeleni, — cea mai mare parte din ei, — au fost siliți să absenteze de la această nedelicată manifestație politică de familie.

Cine a păgubit din știrbirea doritei solidarități, case trebuia să ne adune la mormântul unui iluștru luptător pentru libertatea națională a românilor din Ardeal, nu mai e nevoie să spunem. Pierderea e a tuturor. Prea de multeori dovedim, cu amestecul politice de partid,

că nu ne pricepem să ne ridicăm peste frământările mărunte de fiecare zi, cins-tind spiritul unității noastre naționale așa cum se cuvine.

Specialiștii liberali. — Oficiosul guvernamental *Viitorul* se miră că d. C. Garoflid candidează la alegerea de senator al Camerilor agricole. Noi nu ne mirăm de mirarea *Viitorului*. De unde să știe oficiosul guvernamental, pe ce titluri se sprijinește d. C. Garoflid pentru a râvni la această demnitate ?

Agricultorii știu, însă, că d. C. Garoflid e autorul celor mai importante legi, cari s'au adus la noi în materie agrară în ultimii zece ani ; că a fost cel mai priceput ministru de Agricultură din câți am avut dela război încoace ; că e un cunoscător temeinic al problemei pământului românesc ; că el însuși e un destoinic și pasionat agricultor ; și că, întrucât țin la propriul lor rost, Camerele agricole n'ar putea avea un reprezentant mai nimerit în Senatul României întregite. Nici aceia, prin urmare, nu se vor mira de candidatura la acest colegiu profesional al celui mai consecvent dintre apărătorii intereselor lor.

Partidul liberal, care are cultul competițelor, va susține, în schimb, la alegerea de senator al Camerilor agricole, candidatura marelui latifundiar dela Târgoviște, d. Irimescu-Cândești, cunoscutul proprietar de terenuri mai mult sau mai puțin arabile. Fiecare tabără politică cu specialiștii ei... Așa e rostul lumii !

Visele în demența precoce. — Așa se înfățișează recenta lucrare a unui tânăr medic clujan, d. dr. G. Retezanu. Lucrarea de o prețioasă valoare științifică medicală este de o netăgăduită im-

portanță pentru introducerea în studiu nou și vast al psihanalizei și cu deosebire sub acest raport ne interesează. Teoria profesorului Freud, care a făcut o adevărată revoluție în psihologie, a găsit în știința românească interpreți devotați și luminați. Alături de d-nii I. I. Popescu și C. Vlad, d. dr. Retezanu își câștigă un loc de merit. Lucrarea d-sale succintă e o treaptă de trecere la cercetări mai vaste, o călăuză conștiințioasă și limpede. Paginile consacrate diverselor interpretări și teorii prilejuite de vise în decursul veacurilor la diferite popoare și autori, ca și cele consacrate „concepției psihanalitice a viselor”, dovedesc la d. dr. Retezanu nu numai posesiunea completă a literaturii speciale, ci și o vastă cultură generală, ceea ce dă studiului său o valoare literară mai largă. Bogata bibliografie, ce însoțește aceste observațiuni și prezentări de o necontestată originalitate, desăvârșește lucrarea, care nu trebuie să lipsească de pe masa niciunui om cult.

În latura de specialitate a cărții dlui dr. Retezanu se dă doctrinei lui Freud o aplicațiune terapeutică de un interes covârșitor. În capitolul „psihanaliza demenței precoce”, care completează capitolul de prezentare a diverselor teorii anterioare asupra acestei boli mintale, autorul rezumă clar și succint rezultatele obținute în timp de aproape 30 de ani de asidue cercetări. Ideea, că în demența precoce subconștientul se ridică victorios asupra conștientului, pe care îl substituie, este astăzi deplin stăpână în psihiatrie, indicând mijloace noi și sigure de tratament. Potrivit acestei concepții, d. dr. Retezanu prezintă trei cazuri de demență precoce, pe cari le analizează cu rară pătrundere psihanalitică, ilustrând amply o teorie de mare viitor științific. — c.